

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 194/08-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. júna 2008 predbežne prerokoval sťažnosť E. M., L. M., zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a 3 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 30 Cb 298/2003 a jeho uznesením z 24. januára 2007 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 48/2007 a jeho uznesením z 19. septembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť E. M. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. decembra 2007 doručená sťažnosť E. M., L. M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. F., ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 a 3 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 Cb 298/2003 a jeho uznesením z 24. januára 2007 (ďalej len „uznesenie z 24. januára 2007“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 48/2007 a jeho uznesením z 19. septembra 2007 (ďalej len „uznesenie z 19. septembra 2007“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol: «Sťažovateľ... bol žalobcom v konaní vedenom pred Okresným súdom v Bratislave I, pod sp. zn.: 30 Cb 298/2003. Žalovaným bola Slovenská republika, v jej mene Národná rada Slovenskej republiky. Sťažovateľ (E. M.) sa žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava I domáhal vydania rozhodnutia o zodpovednosti žalovaného - Slovenskej republiky, v jej mene: Národnej rady Slovenskej republiky - a o náhrade vzniknutej škody. Žalobca požadoval aj náhradu trov súdneho konania. (Pre úplnosť uvádzame, že voči pôvodne súčasne žalovanej spoločnosti H. a. s..., so sídlom B... zobral žalobca žalobu späť). Následne po využití riadneho opravného prostriedku bol sťažovateľ účastníkom odvolacieho konania pred Krajským súdom v Bratislave, sp. zn.: 2 Cob 48/2007...

Podstatou uvedeného konania vedeného pred Okresným súdom v Bratislave I, pod sp. zn.: 30 Cb 298/2003 bolo:

1... E. M. sa domáhal náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu (Národnej rady SR).

2. Skutkový a právny stav bol nasledovný:

a)... E. M. uzatvoril dňa 03. 10. 1994 s akciovou spoločnosťou H... nájomnú zmluvu. Dohodnuté bolo (v súlade s vtedy platným právom) - že... uvedený prenajímateľ (H.) umožní nájomcovi E. M. prevádzkovať hotel J. v K... Nájom bol dohodnutý na dobu určitú - na päť rokov, teda do 3. 10. 1999...

b) Z iniciatívy prenajímateľa (H.) prišlo 12. 1. 1996 k podpisu novej nájomnej zmluvy, obsahovo prakticky identickej, ale časovo vymedzenej na dobu tridsiatich rokov...

c) Dňa 21. 07. 2000 nadobudol účinnosť zák. č. 220/2000 Z. z., ktorý zmenil a doplnil zák. č. 189/1993 Z. z. o Fonde detí a mládeže (ďalej len ZoFDM) upravujúci

nájomný vzťah medzi prenajímateľom a nájomcom, V zmysle ust. §3a veta druhá novelizovaného ZoFDM: „na platnosť nájomnej zmluvy alebo zmluvy o výpožičke sa vyžaduje súhlas Ministerstva pre správu a privatizáciu národného majetku Slovenskej republiky, ak sa zmluvou prenecháva majetok fondu na čas dlhší ako päť rokov, alebo ak je dohodnuté právo na predĺženie času, na ktorý sa nájom majetku fondu dohodol, alebo času, na ktorý sa majetok fondu zapožičal, umožňujúce trvanie užívania majetku fondu viac ako päť rokov.“ Nadväzne v zmysle ust. §15a ZoFDM „nájomné zmluvy a zmluvy o výpožičke uzavreté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sú účastníci zmluvy povinní dať do súladu s § 3a ods. 1. 2 a 3 do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona, inak tieto zmluvy zaniknú po uplynutí šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona.“

d) Prenajímateľ (akciová spoločnosťou H.) - postupujúc v zmysle vyššie citovaných ustanovení ZoFDM - oznámil listom zo dňa 12. 09. 2000 E. M., že sa cíti byť nútený ukončiť nájom, a to k 22. 1. 2001. Túto situáciu vzniknutú mimo dosah prenajímateľa i nájomcu obe strany rešpektovali. Nájom hotela - presnejšie povedané jeho prevádzkovanie - p. E. M. musel na svoju škodu skončiť...

e) Ústavný súd SR nálezom zo dňa 17. 1. 2002, sp. zn.: PL. ÚS 25/00 rozhodol, že ustanovenia § 15a, § 15b a § 15c zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 189/1993 Z. z. o Fonde detí a mládeže v znení neskorších predpisov nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a s čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

f)... Nález ústavného súdu bol vyhlásený v Zbierke zákonov dňa 01. 02. 2002. Týmto dňom stratili ustanovenia § 15a, § 15b a § 15c ZoFDM účinnosť. Následne, keďže Národná rada Slovenskej republiky neuviedla protiústavné normy do súladu sústavou, stratili tieto v zmysle čl. 125 ods. 3 in fine Ústavy SR platnosť k 01. 08. 2002.

g)... V čase platnosti a účinnosti ZoFDM vyvolala však sankcia obsiahnutá v ústavne nesúladnom ust. § 15a zánik nájmu uzatvoreného medzi E. M. a akciovou spoločnosťou H...

h) Z uvedeného skutkového a právneho stavu vyplýva nasledovné:

Predčasným núteným skončením nájmu bola žalobcovi spôsobená skutočná škoda i škoda spočívajúca v ušlom zisku.

Vznik škody bol vyvolaný právnymi účinkami ústavne nesúladnej (nezákonnej) normy - ust. § 15a zákona č. 189/1993 Z. z. o Fonde detí a mládeže v znení neskorších predpisov.

Existuje teda výlučná príčinná súvislosť medzi vznikom škody a prijatím ústavne nesúladnej normy...

právo na náhradu škody upravuje v danom prípade zák. č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (aplikovaný podľa prechodného ust. § 27 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z. z.), ako aj Listina základných práv a slobôd a Ústava SR...

Okresný súd Bratislava I uznesením zo dňa 24. 01. 2007, sp. zn.: 30 Cb 298/2003 rozhodol v právnej veci žalobcu (sťažovateľa...) proti žalovanému Slovenská republika tak, že zastavil súdne konanie podľa § 104 ods. 1 veta prvá OSP. Dôvodom takého postupu bolo konštatovanie súdu, že žalovaný údajne nemá právnu subjektivitu. Inak povedané, Slovenská republika podľa názoru súdu nemá právnu subjektivitu. Citujeme z odôvodnenia uznesenia: „Súd v priebehu konania zistil, že odporca Slovenská republika, zast. Národnou radou SR nemá právnu subjektivitu...“. O trovách konania súd rozhodol tak, že žiadnemu účastníkovi právo na ich náhradu nepriznal.

Proti cit. uzneseniu podal žalobca (sťažovateľ...) odvolanie z dôvodov, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je v rozpore s ústavným poriadkom Slovenskej republiky i teoretickými základmi práva a ako také právne nemôže obstať. Dôvodom odvolanie bol i fakt, že napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [ust. § 205 ods. 2 písm. f) zák. č. 99/1963 Zb. v platnom znení (Občiansky súdny poriadok, ďalej len OSP)]. Nakoľko v danom konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn.: 30 Cb 298/2003 neexistuje prekážka postupu, spočívajúca v chýbajúcej právnej subjektivite účastníka konania (spôsobilosti byť účastníkom konania) žiadal sťažovateľ E. M. odvolací súd, aby zrušil uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo dňa 24. 01. 2007, sp. zn.: 30 Cb 298/2003 ako nesprávne a vec vrátil na ďalšie konanie...

Krajský súd v Bratislave však svojim uznesením č. k. 2 Cob 48/2007 zo dňa 19. 9. 2007 uznesenie Okresného súdu Bratislava I (č. k. 30 Cb 298/2003 zo dňa 24. 01. 2007) potvrdil. Pritom sa stotožnil s argumentáciou a právnym názorom prvostupňového súdu...

Sťažovateľ však tvrdil a tvrdí, že oba súdy (prvostupňový Okresný súd Bratislava I -vydaním uznesenia č. k. 30 Cb 298/2003 zo dňa 24. 01. 2007 a odvolací Krajský súd v Bratislave - vydaním uznesenia č. k. 2 Cob 48/2007 zo dňa 19. 9. 2007) postupovali nesprávne. Konštatovanie súdov, že žalovaný údajne nemá právnu subjektivitu - teda že

Slovenská republika nemá právnu subjektivitu - predstavuje vo svetle teórie práva a štátovedy reductio ad absurdum...

Žalovaný - teda Slovenská republika, v jej mene: Národná rada Slovenskej republiky - musí mať jednoznačne právnu subjektivitu. To vyplýva z nasledovného:

1. Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave sú špecifickou zložkou štátnej moci. Rozhodujú v mene Slovenskej republiky, ktorá je medzinárodne uznaným suverénnym unitárnym štátom (článok 1 a 3 ústavy SR). V danom prípade je potrebné kauzu riešiť v rovine vonkajších vzťahov realizácie štátnej moci. Vzťahov, ktoré vznikajú: a/ medzi štátom ako subjektom práva na jednej strane a b/ medzi fyzickými a právnickými osobami na strane druhej. Pri aplikácii princípov právnej subjektivity do štátnej moci je východiskovým pojmom verejnoprávna korporácia. Tá je mocensky vybavená na plnenie úloh stanovených verejným právom. Platné právo zakotvuje, že verejnoprávna korporácia je vybavená právomocou - spôsobilosťou vydávať všeobecne záväzné normatívne akty, alebo individuálne akty aplikácie práva. Štát - Slovenská republika - je verejnoprávnou korporáciou sui generis. Tento pojem sa vymedzuje pomocou právno-teoretických a aplikačných koncepcií moderného štátu. Podľa všeobecne uznávanej teórie - vytvorenej relevantným štátovedcom G. J. - sa priradujú k znakom štátu (a týmito znakmi je aj definovaný pojem štátu) štátna moc, štátne územie a obyvateľstvo, ktoré tvorí personálny substrát korporácie. Pre účely tohto podanie je teda nutné a podstatné zaoberať sa otázkou štátnej moci. Štátna moc je druhom verejnej moci vykonávanej v spoločnosti organizovanej vo forme štátu. Štát sám ale bezprostredne nevykonáva funkcie a úlohy, ktoré mu prináležia. Potrebuje mocenské nástroje. Tými sú jeho štátne orgány, uplatňujúce štátnu moc. V oblasti verejného práva, vo vonkajších vzťahoch štátnej moci. Sám štátny orgán ale nie je právnickou osobou. On vystupuje, teda vykonáva právomoc v mene štátu. Štát preto zodpovedá za činnosť štátneho orgánu (spravidla v prípadoch škody, spôsobenej činnosťou štátneho orgánu).

2. Z tejto teoretickej konštrukcie štátu vychádza aj dikcia čl. 46 ods. 3 Ústavy SR - aj v spojitosti s čl. 51 ods. 1 Ústavy SR a vykonávacou právnou úpravou aktuálne zavedenou zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov. Každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo

nesprávnym úradným postupom. Ustanovenie § 4 ods. 1 cit. zákona upravuje taxatívnym spôsobom vystupovanie štátnych orgánov v mene Slovenskej republiky v prípadoch spôsobenej škody nezákonným rozhodnutím, alebo nesprávnym úradným postupom. Stačí, ak sa obmedzíme na citáciu § 4 ods. 1 písm. i) cit. zákona: „Vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, koná v mene štátu Národná rada Slovenskej republiky, ak škoda vznikla v dôsledku nezákonného rozhodnutia ňou vydaného alebo ak škoda bola spôsobená jej nesprávnym úradným postupom.“

3. Za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci (štátnymi orgánmi pri výkone právomoci) teda jasne a jednoznačne zodpovedá Slovenská republika. To vyplýva z analyzovanej teórie a ústavnoprávnej koncepcie, ktorá je aplikovaná v Slovenskej republike. Opísaná zásada je súčasťou princípu právneho štátu, ktorý je zakotvený v čl. 1 Ústavy SR a zaručený zákonom č. 58/1969 Zb. (zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom) do 30. 06. 2004 a od 01. 07. 2004 novým zákonom č. 514/2003 Z. z.

4. Sťažovateľ... v predmetnom konaní - vedenom pod sp. zn.: 30 Cb 298/2003 - žaloval Slovenskú republiku, verejnoprávnu korporáciu (subjekt práva), právnickú osobu, teda osobu ktorá má právnu subjektivitu, čiže spôsobilosť k právam a povinnostiam, osobu konajúcu prostredníctvom orgánov verejnej moci (štátnych orgánov). Žalovaný bol štát. Ten zodpovedá za škodu spôsobenú sťažovateľovi... protiústavným rozhodnutím primárneho štátneho orgánu - Národnej rady Slovenskej republiky. E. M. žaloval subjekt disponujúci právnou subjektivitou.

5. Interpretáciu § 143 zák. č. 350/1996 Z. z. (zákon o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky), ktorú popísal Okresný súd Bratislava I (porušovateľ v prvom rade) v uznesení zo dňa 24. 01. 2007, sp. zn.: 30 Cb 298/2003 je pre právnu konfúznosť i obtiažne bližšie analyzovať. Obdobne je to aj pri uznesení Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 48/2007 zo dňa 19. 9. 2007. Z odôvodnenia oboch uznesení nie je zrejmé, aký postup, či spôsob objasnenia zmyslu interpretovaných normatívnych textov zvolil súd, keď dospel k poznaniu, že cit.: „... v mene Národnej rady Slovenskej republiky koná Kancelária Národnej rady...“. Národná rada Slovenskej republiky je na základe ústavnej koncepcie primárnym štátnym orgánom, bezprostredne zastupujúcim skutočného nositeľa štátnej moci - občanov. Ona jediná disponuje relevantnou kompetenčnou kompetenciou - právom

upraviť postavenie iných štátnych orgánov ako aj svoje vlastné postavenie. Je vylúčené, aby v parlamentnej forme vlády konala v mene parlamentu štátna rozpočtová organizácia. Je to aj nepredstaviteľné, keď uvážime, že takáto organizácia musí byť kreovaná parlamentom, ktorý by však do času vytvorenia nemal svoj realizačný aparát. Kancelária Národnej rady SR plní odborné, organizačné a technické úlohy spojené so zabezpečovaním činnosti národnej rady, jej výborov, osobitných kontrolných výborov a komisií vrátane parlamentnej dokumentácie a tlačovej služby. Je len administratívno-technickým orgánom Národnej rady Slovenskej republiky.

6. Základom je teda otázka, či Slovenská republika má právnu subjektivitu. Odpoveď musí byť jednoznačná - Slovenská republika musí mať a samozrejme má právnu subjektivitu a ako taká môže byť účastníkom občianskeho súdneho konania. To vyplýva z horeuvedenej argumentácie, ako aj z dikcie Občianskeho zákonníka. Občiansky zákonník priznáva spôsobilosť mať práva a povinnosti 1/ fyzickým osobám, 2/ právnickým osobám a 3/ štátu (ako právnickej osobe).

7. Právnu subjektivitu v danom konaní 30 Cb 298/2003 má však aj Národná rada Slovenskej republiky. Najvyšší súd SR pri svojej rozhodovacej praxi dospel k záveru, že Národná rada Slovenskej republiky môže byť účastníkom občianskeho súdneho konania. Právny poriadok Slovenskej republiky totiž procesno-právnu spôsobilosť byť účastníkom súdneho konania spája s hmotno-právnu spôsobilosťou mať práva a povinnosti. Občiansky súdny poriadok pripúšťa, aby spôsobilosť byť účastníkom súdneho konania mal aj niekto iný ako osoba s výslovne priznaným postavením právnickej osoby. Spôsobilosť byť účastníkom konania nie je totiž viazaná na výslovné priznanie statusu právnickej osoby, ale existenciu hmotno-právnej spôsobilosti mať práva a povinnosti. Národná rada Slovenskej republiky je právnickou osobou, nakoľko je nositeľom práv a povinností. Nie je pritom právne významné, či existuje určitý zákon, ktorý by explicitne priznal Národnej rade Slovenskej republiky postavenie právnickej osoby...»

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie ním označených práv uznesením okresného súdu z 24. januára 2007 a uznesením krajského súdu z 19. septembra 2007 z 27. septembra 2007, zrušil tieto uznesenia a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie

konanie, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a 3 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením

okresného súdu z 24. januára 2007 a uznesením krajského súdu z 19. septembra 2007, ktoré zároveň navrhoval aj zrušiť.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesenie okresného súdu z 24. januára 2007 bolo na základe sťažovateľom podaného odvolania preskúmané krajským súdom. Vzhľadom na uvedené nie je v právomoci ústavného súdu preskúmanie napadnutého uznesenia okresného súdu, pretože jeho preskúmanie patrilo do právomoci krajského súdu.

Právomoc ústavného súdu vyplývajúca z čl. 127 ods. 1 ústavy je vo vzťahu k všeobecným súdom limitovaná princípom subsidiarity, podľa ktorého poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 236 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Proti namietanému pochybeniu krajského súdu v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 48/2007 disponoval sťažovateľ dostupným a účinným právnym prostriedkom nápravy - dovolaním. Sťažovateľ ako účastník konania mohol tento mimoriadny opravný prostriedok proti uzneseniu krajského súdu z 19. septembra 2007 uplatniť na základe zákona (Občianskeho súdneho poriadku). Ochranu sťažovateľovým právam bol v danom prípade oprávnený, ale aj povinný poskytnúť Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v dovolacom konaní.

Právomoc najvyššieho súdu preskúmať v danom prípade v rámci dovolacieho konania uznesenie krajského súdu z 19. septembra 2007 (s možnosťou jeho zrušenia

a vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie v prípade uznania opodstatnenosti argumentácie sťažovateľa týkajúcej sa pochybenia krajského súdu) vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku krajskému súdu v tejto veci.

Z uvedených dôvodov ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 uvedeného zákona pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2008